

บรรณาธิการแถลง

สวัสดีครับท่านผู้อ่าน

ในช่วงระยะนี้ ประเทศไทยมีความเคลื่อนไหวเรื่องของความรับผิดชอบในการทำวิจัยและการเผยแพร่ผลงานวิจัย ซึ่งในสหรัฐอเมริกาหน่วยงานของรัฐชื่อ Office of Responsible Research Practices ที่ดูแลเรื่องนี้ อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานหรือกฎหมายที่ดูแลโดยตรง แต่มีแนวทางจรรยาวิชาชีพวิจัยที่กำหนดโดยคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) พ.ศ. 2554¹ ในเรื่องของการประพฤติมิชอบทางกาวิจัย (Research misconduct) ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อดังนี้

1. การคัดลอกผลงาน หรือแอบอ้างความคิดเห็นของผู้อื่นมาเป็นของตน หรือการลอกเลียนวรรณกรรม (Plagiarism) หมายถึง การนำแนวคิด งาน หรือผลงานของผู้อื่นไปใช้เสมือนว่าเป็นของตน โดยไม่มีการอ้างอิงถึงแหล่งที่มาหรือให้เกียรติเจ้าของผลงานเดิม หรือปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกให้ชัดเจน ทำให้บุคคลอื่นเข้าใจผิดว่าเป็นผลงานของตน
2. การปลอมแปลงข้อมูล (Falsification) หมายถึง การปกปิด บิดเบือน หรือทำให้ผิดไปจากความจริง โดยการตัดทอน เพิ่มเติม หรือดัดแปลง ประแต่งแก้ไขข้อมูล ข้อความ หรือการปฏิบัติอื่นใดในกระบวนการวิจัยและรายงานข้อค้นพบจากการวิจัย เพื่อให้เป็นไปตามข้อสรุปที่นักวิจัยต้องการ
3. การสร้างข้อมูลเท็จหรือการเสกสรรปั้นแต่ง (Fabrication) หมายถึง การสร้างข้อมูลเท็จ การจงใจปั้นแต่งข้อมูล ทำให้ผิดไปจากความเป็นจริงที่พบจากการวิจัย การหลีกเลี่ยงที่จะนำเสนอเรื่องหรือสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง
4. ความเป็นผู้ค้นพบ (Authorship) หมายถึง การเป็นผู้มีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการผลิตผลงาน รวมถึงแนวคิด การออกแบบวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ การร่างรายงานผลการวิจัย (ทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน) การตรวจแก้และปรับปรุงร่างรายงานผลการวิจัย

ในฉบับที่ผ่านมา ผมได้กล่าวถึงรายละเอียดของการคัดลอกผลงาน ส่วนเรื่องการปลอมแปลงข้อมูลและการสร้างข้อมูลเท็จหรือการเสกสรรปั้นแต่ง มีรายละเอียดมากจะไม่กล่าวถึงโดยละเอียด แต่จะเล่าถึงตัวอย่างและแหล่งข้อมูลที่น่าสนใจในเรื่องนี้

ตัวอย่างแรกเป็นข่าวที่น่าสนใจ จากสำนักข่าวซินหัวของจีน² ซึ่งออกข่าวเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 โดยกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของจีนประกาศว่ามีผู้ค้นพบ จำนวน 486 คน มีความคิดในเรื่องของการประพฤติมิชอบทางกาวิจัย จากการสืบสวนของวารสาร Tumor Biology ซึ่งมีการถอนรายงานการวิจัยจำนวน 107 ฉบับ พบว่ามีสาเหตุจากการใช้ Fake peer review³ หมายถึง ผู้ค้นพบแนะนำชื่อและอีเมล (E-mail) ของนักวิชาการที่สามารถเป็นผู้ประเมินบทความ (Reviewers) แต่อีเมลเหล่านั้นไม่ได้ส่งไปถึงนักวิชาการเหล่านั้นจริง เมื่อวารสารส่งให้ประเมินบทความ (Review) ตามอีเมลที่ระบุ อีเมลนั้นๆ กลับส่งไปที่ตัวผู้ค้นพบหรือสมมติบุคคลพวกแล้วส่งผลการประเมินบทความที่ดีและแนะนำให้วารสารรับตีพิมพ์ (ปัญหานี้เกิดขึ้นเพราะผู้ประเมินบทความนั้นเป็น Free service จึงทำให้หาผู้ประเมินบทความได้ยาก วารสารจึงมักขอให้ผู้ค้นพบแนะนำผู้ประเมินบทความ)

สำหรับรามารับตีพิมพ์ เราจะติดต่อผู้ประเมินบทความซึ่งมีความน่าเชื่อถือโดยวารสารเองเท่านั้น และทีมบรรณาธิการจะอ่านรายละเอียดที่ผู้ประเมินบทความท่านนั้นๆ เขียนมาเสมอเพื่อตรวจสอบคุณภาพครับ

ตัวอย่างที่สอง มาจากการประชุม International Congress on Peer Review and Scientific Publication ที่ Chicago เมื่อวันที่ 10-12 กันยายน พ.ศ. 2560 ที่ผ่านมา โดย Jennifer A. Byrne และ Cyril Labbé ได้นำเสนอผลงานของโปรแกรมที่พัฒนาเองในการตรวจสอบความถูกต้องของ Nucleic acid sequences ที่ตีพิมพ์ในวารสาร พบว่ามีรายงานวิจัย จำนวน 43 ฉบับ ที่ตรวจพบความผิดปกติ เมื่อทั้งคู่อัปโหลดไปที่วารสารที่ตีพิมพ์พบว่าวารสาร BioMed Research International (BMRI) ได้ถอนรายงานวิจัย จำนวน 2 ฉบับ และวารสาร The Korean Journal of Physiology & Pharmacology ถอนรายงานวิจัย จำนวน 1 ฉบับ

หากผู้อ่านสนใจตัวอย่างปัญหาเหล่านี้เพิ่มเติม มีเว็บไซต์ที่น่าสนใจชื่อ retractionwatch.com ซึ่งคอยติดตามและรายงานการถอนรายงานการวิจัย โดยส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากปัญหาที่อ้างตามที่ระบุข้างต้น ซึ่งมีเรื่องราวและเหตุผลที่น่าสนใจ ผมแนะนำให้อ่านติดตามอ่านครับ

References

1. https://www.mahidol.ac.th/th/latest_news59/Governance/20.จรรยาบรรณนักวิจัย%202554.pdf. Accessed September 18, 2017
2. China announces result of academic fraud investigation. http://news.xinhuanet.com/english/2017-07/28/c_136480677.htm. Accessed September 18, 2017
3. Stigbrand T. Retraction Note to multiple articles in Tumor Biology. Tumor Biol. 2017; doi:10.1007/s13277-017-5487-6.
4. Byrne J. Fact Checking Nucleotide Sequences in Life Science Publications: The Seek & Blastn Tool. <http://peerreviewcongress.org/prc17-0177>. Accessed September 18, 2017

ผศ. ดร. นพ. ชูศักดิ์ โอภาสเจริญ
บรรณาธิการ